

KATEDRÁLA NA BAŽINĚ

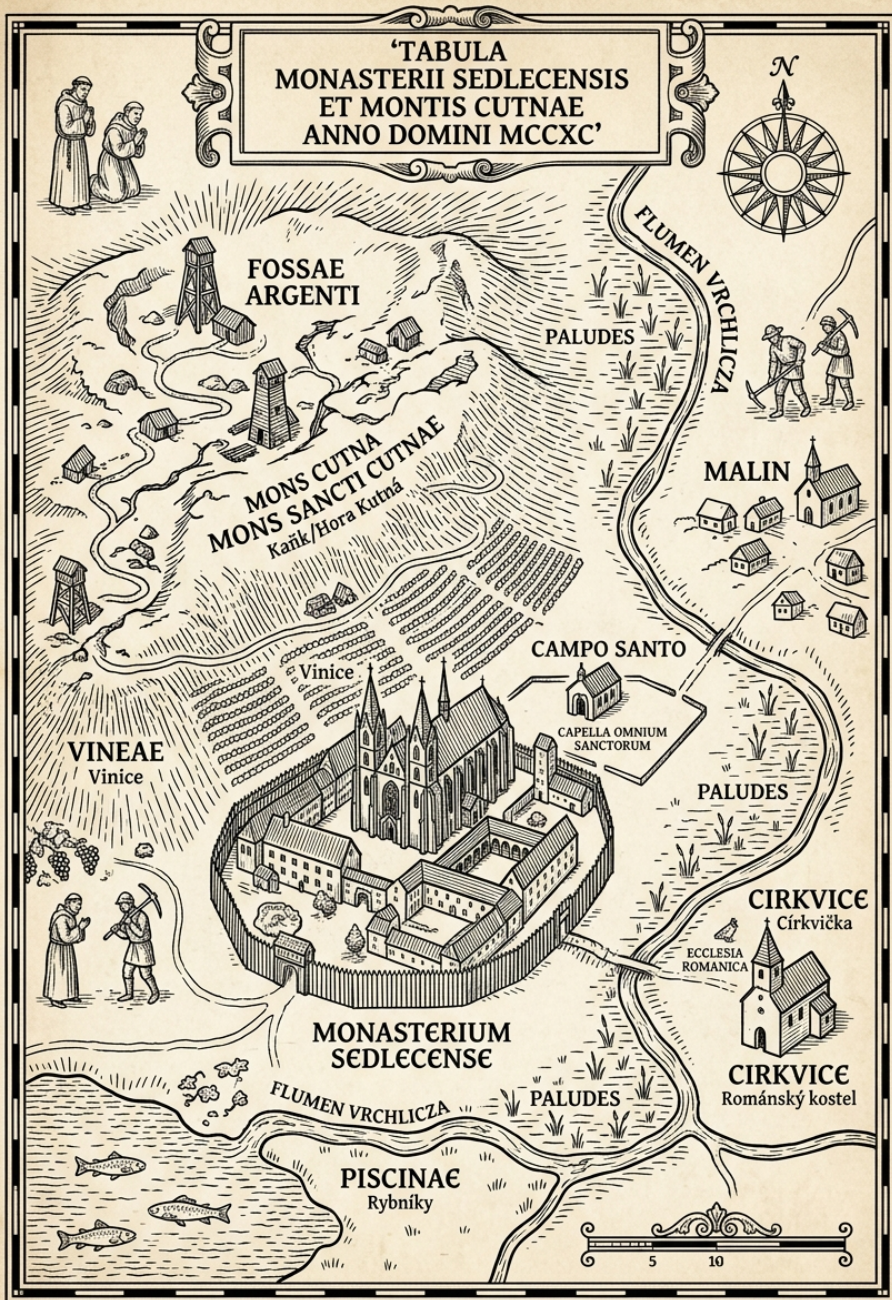
PAVEL HREJSEMNOU

KATEDRÁLA NA BAŽINĚ

—

**Příběh sedleckého kláštera a opata
Heidenreicha**

Pavel Hrejsemnou

Název knihy: Katedrála na bažině

Podtitul: Příběh sedleckého kláštera a opata Heidenreicha

Autor: Pavel Hrejsemnou

Nakladatel: IDEAlFY s.r.o. **Adresa nakladatele:** Na Studních 71, 284 01 Kutná Hora

Web: www.ideaify.cz **E-mail:** info@ideaify.cz

Rok vydání: 2026 **Vydání:** První elektronické vydání, 159 stran, formát A5

Autorská práva a právní doložky

© 2026 Pavel Hrejsemnou a IDEAlFY s.r.o.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována, ukládána v rešeršním systému, ani přenášena jakýmkoli způsobem a v jakékoli formě (elektronicky, mechanicky, nahráváním či jinak) bez předchozího písemného souhlasu autora a nakladatele.

ISBN (PDF verze): 978-80-88523-42-0

ISBN (ePuB verze): 978-80-88523-43-7

Upozornění: Informace obsažené v této knize jsou určeny pouze pro vzdělávací a informační účely. I když bylo vynaloženo veškeré úsilí k zajištění přesnosti a aktuálnosti obsahu, vydavatel ani autoři nenesou odpovědnost za případné chyby nebo opomenutí, ani za výsledky plynoucí z použití zde uvedených informací. Čtenář by měl vždy ověřit informace z více zdrojů a přizpůsobit je svým konkrétním potřebám.

Tvorba a produkce

Jazyk: Čeština

Grafický design, návrh obálky a sazba: IDEAlFY s.r.o.

PROLOG - Září 1993: Nález v prachu

*„Tempora mutantur et nos mutamur in illis.“
(Časy se mění a my se měníme s nimi.)*

I.

Pátek, 17. září 1993. Sedlec.

Vzduch voněl mokrým listím a štiplavým dýmem ze spáleného uhlí z plechových kamen, která už brzy zaplanou v panelácích na sídlišti, kterému se dodnes říká Na Šipší. Bylo to ono zvláštní zářijové odpoledne, kdy léto ještě vzdoruje, ale pod kůží už cítíte ten chladný dech něčeho, co přijde – toho šedivého, vlhkého podzimu, co se vleče až do Vánoc.

Tomáš Novák seděl na lavičce před osmipodlažním blokem č. 812 a koukal se na mraky, jak se převalují nad komíny cukrovaru. Bylo mu třináct, měl vyhublou tvář a brýle s tlustými skly, které mu otec, kutnohorský historik, neustále leštil flanelovým hadříkem.

„Brýle jsou okno do duše, Tomáši,“ říkal otec, a Tomášovi to připadalo jako blbost, protože okna se dají zavřít, ale brýle ne.

Na klíně měl sešit s kostkovanými stránkami, do kterého si čmáral schematické nákresy – nevěděl čeho, prostě čáry, oblouky, spirály. Vedle něj seděl Petr Dvořák a rozebíral jakýsi zrezavělý mechanismus, co našel na skládce za nádražím. Byly to hodinky, nebo možná součástka z nějakého stroje, to nikdo nevěděl, ale Petr tvrdil, že to jednou pochopí.

„Hele, co budeme dělat?“ ozval se Martin Svoboda, který přišel z druhého vchodu a v ruce nesl igelitku s rohlíky a salámem. Bylo mu čtrnáct, byl nejstarší z party a měl tu výhodu, že mu dědeček vyprávěl příběhy, které nikdo jiný neznal. „Takhle v pátek odpoledne? Nuda. Televize nic nedává, venku zima...“

Jana Černá, jediná holka v partě, si oprášila džíny a podívala se na ně přes obroučky brýlí. „Můj táta říkal, že v Sedlci je nějaký starý pivovar. Že tam byli lidi, co tam něco hledali. Tajný chodby, nebo tak něco.“

Lukáš Procházka, nejmladší z party, se zarazil. „Do Sedlce? To je daleko. A tam je ten... ten klášter s těma kostma, ne?“

„Kostnice,“ opravil ho Tomáš a zvedl oči od sešitu. „Můj táta říkal, že Sedlec je starší než Kutná Hora. Že ten klášter tam byl dřív, než se vůbec našlo stříbro.“

Martin se ušklíbl. „Tak to se pojďme podívat. Na tom pivovaru nic není, je to v hajzlu. Ale ty chodby... to by mohlo bejt zajímavý.“

II.

Šli podél železniční tratě, přes most, kde pod nimi s rachotem projížděl nákladní vlak s uhlím, a pak dolů, do údolí, kde se rozkládal Sedlec. Bylo to zvláštní místo – jakoby oddělené od Kutné Hory neviditelnou hranicí. Tady se vzduch zdál jiný, těžší, prosycený vůní vlhké hlíny a něčeho starého, co už dávno ztratilo svůj význam.

Pivovar stál na konci slepé uličky, za plotem, který dávno zrezavěl a prohýbal se pod tíhou let. Byla to rozlehlá budova z červených cihel, s rozbitými okny, z nichž některá byla zatloukaná prkny, jiná zela prázdnotou jako vyhaslé oči. Střecha se na několika

místech propadla a dovnitř proudil déšť, který tam vytvářel podivná jezírka, v nichž se zrcadlilo šedivé nebe.

„Tady to je,“ řekl Martin a ukázal na vjezd, kde stál zrezavělý vrátnický domek. „Děda říkal, že za komunistů tu byli skladisti, ale pak to zavřeli. A předtím tu prý byli mnichové. Nebo tak něco.“

Tomáš si všiml nápisu nad vjezdem, skoro už nečitelného: *Sedlecký pivovar, založeno 1703*. „To je ale starý,“ zamumlal. „Můj táta říkal, že ten pivovar postavili na místě, kde byl nějaký mlýn. A ten mlýn patřil klášteru.“

Dveře do sklepení byly dřevěné, rozpadlé, visely na jednom pantu. Petr je opatrně otevřel a dovnitř vnikl proud chladného, vlhkého vzduchu, který voněl plísní, starým pivem a něčím, co připomínalo tlející dřevo.

„Světlo,“ řekl Lukáš a vytáhl z kapsy baterku, kterou vždycky nosil s sebou. Byl to ten typ kluka, co se bál tmy, ale zároveň ho fascinovala.

III.

Schody vedly dolů, do tmy, která byla tak hustá, že se zdála téměř hmatatelná. Stěny byly z tesaného kamene, na některých místech pokryté vrstvou mechu a lišejníku. Pod nohama jim křupal štěrk a něco, co vypadalo jako rozbité sklo.

„To není socík,“ řekla Jana a přejela prstem po zdi. „Tohle je starej kámen. Tesanej. Tohle tu bylo dávno před tím pivovarem.“

Petr, který měl technické myšlení, si všiml něčeho zvláštního. V rohu sklepení, za hromadou zrezavělých sudů, byla ve zdi prasklina. Nebyla to obyčejná prasklina – byla příliš pravidelná, příliš úzká,

jako by tam kdysi býval vstup, který někdo zazdil, ale ne moc důkladně.

„Hele,“ řekl a ukázal na ni. „Tady něco je.“

Martin přiskočil a začal do praskliny strkat ruce. „Tady je mezera. Počkejte, já to rozšířím.“

Trvalo jim to půl hodiny, než se jim podařilo uvolnit dost cihel na to, aby se jimi protáhl člověk. Za zdí byla další chodba – užší, temnější, ale zjevně uměle vytesaná. Vzduch tu byl ještě chladnější a voněl jinak – ne plísní, ale něčím starým, suchým, jako pergamen a kadidlo.

„Tyjo,“ vydechl Lukáš. „To je jako v nějakém filmu.“

Šli dál, opatrně, s baterkou, která vrhala na stěny podivné stíny. Chodba se stáčela, klesala, a pak se náhle rozšířila v malou komoru. Byla to kruhová místnost, asi čtyři metry v průměru, s nízkou klenbou, která spočívala na osmi kamenných žebrech. Uprostřed stál kamenný stůl, a na něm – dřevěná truhlice, zamykaná rezavým zámkem.

IV.

Jana přistoupila blíž a prohlížela si truhlici. Byla z dubového dřeva, zdobená vyřezávanými ornamenty – květinami, listy, a uprostřed, vytesaný do víka, erb s cisterciáckým křížem.

„To je sedleckej znak,“ řekl Tomáš a jeho hlas zněl v komoře dutě. „Můj táta mi ho ukazoval. Kříž s liliemi.“

Zámek byl zrezavělý, ale Martin ho otevřel kamenem, který našel na zemi. Uvnitř byly pergameny – svázané kůží, popsané hustým,

drobným písmem, které se místy už téměř vytratilo. Na vrchu ležel svazek s nápisem, vytesaným do dřevěných desek:

CRONICA MONASTERII SEDLECENSIS

Kronika kláštera Sedleckého

Sepsána rukama bratra Bernarda z Heiligenkreuzu,

žáka opata Heidenreicha,

léta Páně 1320.

Tomáš zvedl svazek a cítil, jak mu v prstech pulzuje něco zvláštního – ne strach, ale úžas, jako by se dotkl něčeho, co bylo starší než on, starší než jeho otec, starší než celé to panelákové sídliště za jeho zády.

„Tohle,“ řekl tiše, „tohle je skutečný.“

V.

Vraceli se stejnou cestou, ale teď už jim to nepřípadalo jako dobrodružství. Bylo to něco jiného – něco, co přesahovalo jejich svět, jejich dobu. Když vylezli ven, slunce už zapadalo za komíny cukrovaru a vrhlo dlouhé stíny přes rozpadlou střechu pivovaru.

„Co s tím budeme dělat?“ zeptal se Lukáš.

Tomáš se podíval na svazek v rukou. „Počkejte. Musím to přečíst. Musím vědět, co to je.“

„A co když je to nějaká blbost?“ řekl Martin. „Třeba nějaká středověká kuchařka.“

Jana se usmála. „Ne. Tohle není kuchařka. Podívej se na ten erb. Tohle je něco důležitýho.“

Tomáš běžel domů, přes celé město, do bytu na Na Šipší, kde ho čekal otec, historik, který mu vždycky říkal, že historie není mrtvá – že je všude kolem nás, jen ji musíme umět číst.

Otevřel svazek na první stránce. Písmo bylo husté, latinské, ale místy proložené českými glosami. A na první stránce stálo, napsáno rudým inkoustem, který už téměř vybledl:

„In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.
Já, bratr Bernard z Heiligenkreuzu, hříšný služebník Boží,
zapisuji tuto kroniku pro budoucí pokolení,
aby věděla, jak z bahna a krve povstal chrám,
a jak z ticha a modlitby zrodilo se město stříbra.
Neboť vše, co jsme budovali, bylo dílem Božím,
a vše, co jsme ztratili, bylo dopuštěno spravedlností Jeho.“

Tomáš zvedl oči od pergamenů a podíval se z okna. Venku se šerilo, a v dálce, za střechami paneláků, se rýsovala silueta katedrály Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci – temná, mlčenlivá, jako by čekala, až ji někdo znovu probudí.

A on věděl, že právě teď, v tomto okamžiku, se něco změnilo. Že svět, který znal, už není stejný. Že se ponořil do příběhu, který začal před sedmi sty lety, a že ho už nic nevrátí zpět.

Otočil stránku.

A začal číst.

Poznámka editora (2026):

Truhlice s kronikou, popsaná v tomto prologu, byla skutečně nalezena v roce 1993 během rekonstrukce Sedleckého pivovaru. Pergameny, uložené dnes v Archivu Národního muzea v Praze, představují unikátní pramen k dějinám

sedleckého kláštera. Tajná chodba, spojující pivovar s katedrálou, byla pravděpodobně využívána během husitských válek k transportu klášterního pokladu. Její existence byla potvrzena při geofyzikálním průzkumu v roce 2018.

KNIHA PRVNÍ - Dědictví z močálů a příjezd Mistra

1282–1287

Vypravěč: bratr Bernard z Heiligenkreuzu

KAPITOLA I. - O příjezdu bratra Bernarda a o bažinách, jež Bůh proměnil v zahradu

Léta Páně 1282, v den svatého Havla

I.

Pamatuji se na ten den, jako by to bylo včera, ačkoli od té doby uplynulo tolik let, že se mi zdá, jako bych nežil jeden život, ale mnoho životů za sebou. Bylo to v říjnu, když listí na stromech kolem říčky Vrchlice, již tehdy nazývali Pách, zbarvilo se do rzi a zlata, a vzduch voněl vlhkou hlínou a kouřem z rašelinišť.

Bylo mi patnáct let.

Přivedl mě sem můj strýc, bratr Albrecht, který byl cisterciákem v Heiligenkreuzu, v mateřském klášteře nedaleko Vídně. Otec můj, rytíř z ministeriálů markraběte moravského, zemřel, když mi bylo sedm, na horečku, jež tehdy pustošila kraje pod Dunajem. Matka, již jsem sotva pamatoval, odešla do kláštera sv. Jakuba a mě svěřila bratrovi Albrechtovi, který řekl: "*Chlapec má tichou povahu a bystrou mysl. Bude z něj dobrý mnich, nebo vůbec nic.*"

A tak jsem jednoho rána, když mlha ještě ležela nad říčkou jako bílý závoj, stanul před branami kláštera, který se jmenoval Sedlec.

Nebylo to místo, jaké jsem si představoval. V Heiligenkreuzu stál klášter na návrší, obklopený lesy a vinicemi, s výhledem na zelené údolí. Zde jsem viděl jen rovinu, šedivou oblohu a bažiny, které se táhly až k obzoru. Vzduch byl těžký, prosycený vlhkostí, a země pod

nohama se zdála měkká, jako by se každou chvíli mohla propadnout.

"Tohle je Sedlec?" zeptal jsem se strýce, který mě vedl za ruku.

"Ano," odpověděl. "A buď vděčný, že tě Bůh přivedl právě sem. Neboť toto místo je starší než všechny kláštery v Čechách. Založil je Miroslav ze Záběhlic, velmož českého knížete Vladislava, a mnichy sem poslal z Waldsassenu, z bavorských hor. Je to nejstarší cisterciácký klášter v zemi, a přestože dnes vypadá chudě, vím, že Bůh má s tímto místem velké plány."

Nechápal jsem, co tím myslí. Klášter vypadal skutečně chudě – nízké kamenné budovy s doškovými střechami, dřevěná palisáda kolem, a uprostřed románský kostel, jehož zdi byly pokryté mechem a lišejníkem. Všechno to působilo staré, unavené, jako by to čekalo na něco, co už nikdy nepříjde.

Ale strýc Albrecht mě vedl dál, přes dvůr, kde pracovali mniši v hrubých vlněných hábitech, bílých s černým škapulířem, a přes refektář, kde voněla kaše z ječmene a rybí polévka. A pak mě přivedl do kapitulní síně, kde na kamenném stolci seděl muž, kterého jsem tehdy poprvé spatřil.

Byl to opat Heidenreich.

II.

Pamatuji si jeho tvář jako něco, co se vypálilo do mé paměti navždy. Byl vysoký, hubený, s dlouhým, bledým obličejem a úzkýma očima, které měřily všechno, co viděly. Měl husté, šedivé vlasy, střížené nakrátko podle řehole, a bradu, jež začínala šedivět. Ruce měl velké, s dlouhými prsty, které vypadaly jako ruce písaře nebo stavitele – ne ruce mnicha, který se má jen modlit.

Když jsem vstoupil do kapitulní síně, zvedl oči od pergamenů, které před ním ležely rozložené na stolci, a podíval se na mě. Ten pohled mě projel jako nůž – nebyl v něm hněv, ani laskavost, jen něco, co jsem tehdy nedokázal pojmenovat, ale co jsem poznal až o mnoho let později: prozíravost. Jako by viděl nejen mě, ale i to, čím se stanu, a všechno, co jsem kdy udělal, i to, co teprve udělám.

"Tak toto je ten chlapec z Heiligenkreuzu," řekl tiše, a jeho hlas zněl v kamenné síni dutě, jako by vycházel z hlubin země. "Bratr Albrecht mi psal, že máš bystrou mysl a tichou povahu. Je to pravda?"

Přikývl jsem, protože jsem se bál promluvit.

"Pojď blíž," řekl.

Přistoupil jsem k němu, a on mi položil ruku na hlavu. Byla těžká, teplá, a cítil jsem, jak mi její tíha projíždí celým tělem, jako by mě vážila, měřila, zjišťovala, zda jsem dostatečně pevný pro to, co mě čeká.

"Víš, kde jsi?" zeptal se.

"V Sedlci, otče," odpověděl jsem.

"A víš, co je Sedlec?"

Zaváhal jsem. "Klášter, otče."

Usmál se, ale ten úsměv nebyl veselý. Byl to úsměv muže, který ví něco, co ostatní nevědí, a čeká, až to pochopí i oni.

"Sedlec je bažina," řekl. "Je to místo, kde se říčka Vrchlice rozlévá do širokého údolí, kde je půda měkká a voda všude. Cisterciáci sem přišli před sto čtyřiceti lety, protože hledali pustinu, kterou by mohli proměnit v zahradu. Ora et labora – modli se a

pracuj. To je naše řehole. A my jsme pracovali, bratře Bernarde. Vysušili jsme močály, zpevnili půdu, postavili mlýny a rybníky. Ale Bůh nám připravil něco většího, než jsme čekali."

Odmlčel se a podíval se z okna, kde se za mlhou rýsovaly obrysy lesů.

"Přicházejí časy, kdy se toto místo stane srdcem celého království. Ale nejprve musíš pochopit, co je to bažina. Nejen ta venku, ale ta uvnitř nás. Neboť každý mnich je bažina – plný pochybností, vášní, strachů. A my musíme tu bažinu vysušit, zpevnit, aby na ní mohl stát chrám."

Nechápal jsem tehdy, co tím myslí. Ale pochopil jsem to o mnoho let později, když jsem stál v sutinách kláštera a díval se, jak hoří.

III.

První noc v Sedlci jsem nespal.

Ležel jsem na slaměné matraci v dormitáři, kde spalo dvacet mnichů, a poslouchal jsem jejich dech – těžký, pravidelný, jako by se modlili i ve spánku. Vzduch byl studený, prosycený vlhkostí, a já jsem cítil, jak mi chlad proniká až do morku kostí.

Venku se ozývaly zvuky, které jsem nikdy předtím neslyšel – kvákání žab z bažin, šumění rákosí ve větru, a občas – občas – něco jiného. Něco, co vypadalo jako šepot. Nebyl to vítr. Nebyla to voda. Bylo to něco, co vycházelo ze země, jako by sama bažina mluvila.

Zvedl jsem se a přistoupil k oknu. Měsíc svítil na bažiny, a v jeho světle jsem viděl, jak se mlha pohybuje – pomalu, jako by tančila. A v té mlze – v té mlze jsem viděl obrysy. Obrysy něčeho, co vypadalo

jako postavy. Postavy, které se pohybovaly mezi bažinami, jako by hledaly něco, co ztratily.

"To jsou jen stíny," řekl jsem si tiše. "Stíny stromů, stíny mraků."

Ale věděl jsem, že to nejsou stíny. Byly to duše – duše těch, kdo zemřeli v bažinách, duše těch, kdo se utopili v močálech, duše těch, kdo hledali cestu domů, ale nikdy ji nenašli.

V tom okamžiku se mi otevřely oči. Heidenreich nemluvil jen o bažině venku – mluvil o té uvnitř nás.

IV.

První dny v Sedlci byly pro mě jako sen, nebo spíše jako noční můra, z níž jsem se nemohl probudit. Cisterciácká řehole byla přísná – přísnější než v Heiligenkreuzu, jak jsem brzy zjistil. Vstávali jsme ve čtyři ráno na matutinum, pak následovala laudy, prima, tercie, sexta, nona, vespery a kompletorium. Mezi tím jsme pracovali – v zahradě, ve skriptoriu, v kuchyni, na polích. Jídlo bylo prosté – chléb, kaše, ryby z klášterních rybníků, a občas trochu sýra. Maso jsme nejedli, kromě nemocných. A mlčení – to bylo nejtěžší.

Přísná silentia – mlčení, které nás obklopovalo jako neviditelná zeď. Nesměli jsme mluvit, kromě modliteb a nezbytných pokynů. Veškerá komunikace probíhala gesty, pohledy, nebo psaním. A já, který jsem byl zvyklý na ruch dvora a hovory s ostatními chlapci, jsem se cítil jako v kleci.

Ale Heidenreich mě brzy vybral za svého pomocníka.

Stalo se to asi týden po mém příjezdu. Pracoval jsem v zahradě, kde jsme sbírali byliny – řeřichu, mátu, tymián, šalvěj – pro klášterní špitál, když za mnou přišel bratr Konrád, převor, a řekl: *"Opat tě chce vidět."*

Šel jsem za ním do opatské pracovny, což byla malá místnost za kapitulní síní, plná pergamenů, knih a podivných předmětů – astrolábů, měřících přístrojů, nákresů staveb. Heidenreich seděl u stolu a studoval nějakou mapu.

"*Bratře Bernarde,*" řekl, aniž zvedl oči. "*Umíš číst?*"

"Ano, otče," odpověděl jsem. "V Heiligenkreuzu mě učil bratr Anselm."

"A umíš psát?"

"Trochu."

Podíval se na mě, a tentokrát jsem v jeho očích uviděl něco, co připomínalo spokojenost. "Dobře. Odteď budeš pracovat ve skriptoriu. A večer, po kompletoriu, přijdeš sem. Budu tě učit."

A tak jsem se stal jeho žákem.

Každý večer, když ostatní mniši šli spát, jsem sedával v jeho pracovně a on mě učil latině, teologii, historii, a také – což mě tehdy nejvíc překvapilo – stavitelství. Ukazoval mi nákresy kostelů, které viděl ve Francii, v Německu, v Itálii. Vyprávěl mi o katedrálách v Remeši, v Amiens, v Chartres, o obloucích, žebrech, oknech, která se tyčí k nebi jako modlitba z kamene.

"Stavitelství je modlitba," říkal. "Kámen, který položíš, je slovo, které vyslovíš k Bohu. A pokud je to slovo pravdivé, katedrála bude stát. Pokud je falešné, zřítí se."

Nechápal jsem tehdy, proč mě to učí. Byl jsem jen chlapec, novic, který sotva uměl pořádně psát. Ale on mě učil s trpělivostí, která mě děsila – jako by věděl, že jednou budu potřebovat všechno, co mě naučil.

V.

Jednoho večera, když jsem seděl v Heidenreichově pracovně a opisoval nějaký text o stavitelství, se mě zeptal:

"Bratře Bernarde, víš, proč jsem tě vybral za svého žáka?"

Zvedl jsem hlavu a podíval se na něj. "*Ne, otče.*"

Usmál se – tím chladným, prozíravým úsměvem, který jsem už poznal. "Protože jsi jako bažina. Plný pochybností, strachů, vášní. Ale také – plný potenciálu. A já – já jsem ten, kdo tě vysuší, zpevní, aby na tobě mohl stát chrám."

Odmlčel se a podíval se na mě.

"A víš, co je ten chrám?"

Zavrtěl jsem hlavou.

"Ty, bratře Bernarde. Ty jsi ten chrám. A já – já jsem tvůj stavitel."

Náhle mi došlo, že Heidenreich není jen opat. Je stavitel duší. A já jsem jeho dílo.

VI.

Bylo to v listopadu, když mě Heidenreich poprvé vzal na procházku kolem kláštera.

Byl to večer, kdy slunce zapadalo za Kaňkem a obloha hořela barvami, které připomínaly roztavené stříbro. Vzduch voněl vlhkým kamenem, vápnem a něčím, co připomínalo naději – pokud naděje má vůni.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Katedrála na bažině.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.